

Spis treści

Słowo wstępne	9
Streszczenie	11
Rev. Gustaw Manitius (Summary)	13
Przedmowa	17

Rozdział 1

List z Poznania	22
Młody Gustaw Manitius w Konstantynowie i Łodzi	26
Historia rodziny Manitiusów	34

Rozdział 2

Studia w Dorpacie	40
Koło Teologów Polskich	49
Czytanie pracy Seeberga	54
Zadania dla Koła Teologów Polskich	56
Sprawy organizacyjne	58
Czytanie pracy Girgensohna	60
Tytuł honorowy dla Prof. Kvačala	61
Referaty i dyskusje o nauce oraz literaturze	62

Rozdział 3

Pierwsze lata kapłaństwa	71
Płock i rodzina Kleindienstów	74
Maria Kleindienstówna	78
Zduńska Wola	81
Ślub ks. Gustawa i Marii	82
Stabilizacja w Zduńskiej Woli	89

Rozdział 4

Zduńska Wola: 1914–1924	94
Katastrofa Kalisza	95
Bitwa łódzka	97
Rada Miejsowa Opiekuńcza	100
Utworzenie polskiego gimnazjum w Zduńskiej Woli	104
Praca duszpasterska ks. Gustawa	106
Rada Miejska Zduńskiej Woli	107
Niepodległa Polska	111
Zmagania o polski Kościół ewangelicki	116

Rozdział 5

W Poznaniu: 1924–1932	119
Ważna decyzja	119
Początki pracy w Poznaniu	127
Zjazd Związku Polskiego Towarzystw i Zborów Ewangelickich	133
Organizacja zboru w Lesznie	134
Ewangelicy w południowej Wielkopolsce. Dom sierot w Ligocie	135
Ostrzeszów i Seminarium Nauczycielskie	140
Ustanowienie parafii w Bydgoszczy i w Toruniu	145
Kościół Ewangelicko-Unijny w Poznaniu	146
Zatarg o Paulinum	150
Stosunki polsko-niemieckie w Poznaniu	156
Podróże, wizyty, zjazdy, redakcja „Głosu Ewangelickiego”	158
Ustanowienie zboru w Gdyni	160
Sprawy rodzinne	162
25. rocznica pracy duszpasterskiej ks. Gustawa	165

Rozdział 6

Ogólna sytuacja Kościoła ewangelickiego: 1933–1939	169
Sytuacja Kościoła ewangelickiego w Niemczech	169

Uregulowanie prawne stosunku Kościoła do państwa w Polsce	176
Realizacja dekretu i Synod 1937 roku	180
Wybór seniora diecezji	181
Synod 1937/1938 roku	183
Wybór ks. Bursche na biskupa	185
Wprowadzenie seniorów w urząd	186
Stosunki polsko-niemieckie wśród ewangelików w Polsce	187

Rozdział 7

Praca na forum diecezji i krajowym: 1933–1939	197
Praca z młodzieżą	197
Praca organizacyjna w diecezji, zebrania diecezjalne	200
Kryzys parafii w Gdyni	202
Zjazd Polaków Ewangelików w Warszawie	210
Udział w redakcji „Przeglądu Ewangelickiego”	211
Polski Związek Zachodni	213
Dalsze dzieje kilku osób, z którymi pracował ks. Gustaw	214

Rozdział 8

Praca ks. Gustawa w parafii: 1933–1939	216
Praca z młodzieżą	222
Sprawy rodzinne	229
Rok 1939: przed 1 września	236

Rozdział 9

Jesień 1939 roku	239
Przygotowania wojenne a ewangelicy niemieccy w Poznaniu	240
Ostatnie dni sierpnia w Poznaniu	242
1 września – bombardowanie Poznania	245
Ostatnie nabożeństwo ks. Gustawa i dni odwrotu	248

Profesor Kazimierz Tymieniecki	251
Wkroczenie Niemców do Poznania	252
Losy rodziny jesienią 1939 roku	255
Rozpoczęcie terroru w Kraju Warty	257
Aresztowanie ks. Gustawa	259
Wysiedlenie Marii Manitius i syna Zdzisława	270

Rozdział 10

Ostatni etap: Fort VII	281
Czym był Fort VII?	281
Ks. Gustaw w Forcie VII	289
Pamiętna noc 28 stycznia	301

Rozdział 11

Wojna i losy ludzi	306
Duchowni Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego	306
Losy Kościoła Ewangelicko-Unijnego w Poznaniu	310
Pastorowa Maria Manitiusowa	317
Losy synów i braci ks. Gustawa w czasie wojny	321
Powojenne losy pastowej Marii Manitiusowej	323
Notatka końcowa do rozdziału 11.	324

Rozdział 12

Upamiętnienie ks. Gustawa Manitiusa	326
10. rocznica śmierci ks. Gustawa Manitiusa	329
Tablice pamiątkowe i publikacje	331
50. rocznica śmierci ks. Gustawa Manitiusa	334
Pamięć a pojednanie	335
Park imienia Gustawa Manitiusa	337
Międzynarodowe echa	342
Odsłonięcie pomnika	343

Nowy kościół Łaski Bożej	346
Dziesięć lat później	352
Uroczystości z okazji 10-lecia Kościoła Łaski Bożej	357

Aneks

1. Praca dyplomowa Gustawa Manitiusa z 1906 roku. Kazanie wg Ew. św. Łuk. 19, 1–10	358
2. Nowy Rok	365
3. Kazanie ks. Gustawa Manitiusa z 1935 roku	367
4. Kazanie Ks. Sen. Edwarda Wende	374
5. Kazanie na uroczystym obchodzie 50-lecia śmierci ks. Gustawa Manitiusa	378
Wykaz fotografii	382
Literatura	388